

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק אלו עוברין

חלק א'

דף מב. עד דף מה.

Last Revised January 27, 2004

© Yechezkel Folger 2003

בע"ה

דף מב.....	3
תד"ה ואלו עוברין בפסח.....	3
תד"ה ר' אליעזר אומר.....	5
דף מב:.....	9
רש"י ד"ה טיפולן של בנות עשירים.....	9
דף מג.....	13
רש"י ד"ה לענין כרת לא כתיב כל מחמצת.....	13
תד"ה מאן תנא.....	18
תד"ה ואלו.....	19
דף מג:.....	23
תד"ה סלקא דעתך אמינא.....	23
רש"י ד"ה קאי באוכלין.....	26
תד"ה כמאן כר"א דדריש.....	28
דף מד.....	33
תד"ה לענין חמץ בפסח.....	33
תד"ה מקום מגעו.....	37
תד"ה אלא מאי היתר.....	41
תד"ה איתיבלי שתי קופות.....	48
דף מד:.....	52
תד"ה וה"ה לערלה.....	52
תד"ה ורבנן מבשר בחלב.....	53
תד"ה ורבנן קדירה.....	56
דף מה.....	59
תד"ה משום דהוי נזיר.....	59
רש"י ד"ה ורבנן דפליגי עלי'.....	65

דף מב.

תד"ה ואלו עוברין בפסח

1) משנה

- a) ואלו עוברין בפסח
- b) כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי
- c) דנוקשה ותערובות חמץ הן

2) (מהרש"א as explained by תוספות)

a) ריב"א

i) The word עוברין

(1) Which can mean passes

(2) is used here to mean

(a) That חמץ נוקשה ותערובת

(i) must pass from the world

(b) In order to avoid בל יראה ובל ימצא

ii) קשיא

(1) but maybe

(a) there is no בל יראה ובל ימצא

(b) and the word is used in the sense of

(i) עובר בעבירה or transgressing/being

(c) And refers to the איסור אכילה that a person is עובר

(i) If he eats this sort of חמץ

iii) תירוץ

(1) then the phrase should have been עוברין עליהן

(a) to imply that those who eat this חמץ

(b) are עובר an איסור on or because of this חמץ

b) ר"ת

i) there is only an איסור אכילה for this חמץ

ii) and in fact עובר is used in the sense of

(1) the חמץ passing

iii) but there is no בל יראה ובל ימצא for this חמץ

(1) and the חמץ passes

(a) not from this world

(b) but from the table

(i) in the sense that it is אסור באכילה

תד"ה ר' אליעזר אומר

1) גמרא

- a) ואלו עוברין בפסח
  - i) כותח הבבלי וכו' (1) Which is תערובת חמץ
  - ii) וזמן של צבעים וכו' (1) Which is חמץ נוקשה
  - iii) ר' אליעזר אומר אף תכשיטי נשים בלאו

2) גמרא דף מג.

- a) ר' אליעזר אליבא דרב יהודה
  - i) תערובות בלאו
  - ii) נוקשה בלא כלום

3) תוספות

- a) קשיא
  - i) precisely
    - (1) what does ר' אליעזר mean when he says
    - (2) אף תכשיטי נשים בלאו
  - ii) There are two possible approaches
  - iii) First Approach
    - (1) he means that תכשיטי נשים are
      - (a) זמן של צבעים like the נוקשה
      - (i) that the תנא קמא mentioned
      - (b) and are also בלאו
    - (2) קשיא
      - (a) how does this fit with
        - (i) what ר' אליעזר says on דף מג.
        - (ii) That נוקשה בלא כלום
  - iv) Second Approach
    - (1) he means that תכשיטי נשים are
      - (a) כותח הבבלי like the תערובת
      - (i) that the תנא קמא mentioned
      - (b) and are also בלאו

(2) קשיא

(a) this still doesn't work for ר' אליעזר

(b) because the word אף suggests that

(i) he accepts the view of the תנא קמא

1. בלאו that נוקשה is

(c) so we again have the problem of how

(i) this fits with

(ii) what ר' אליעזר says on דף מג.

(iii) That נוקשה בלא כלום

4) מהרש"ל

a) קשיא

i) In both approaches you assume

(1) that ר' אליעזר agrees with the תנא קמא

(a) that תערוכת and נוקשה are each בלאו

ii) So what does ר' אליעזר add to

(1) Or disagree with

(a) the תנא קמא

b) תירוץ

i) תנא קמא holds there is no לאו for

(1) חמץ which

(a) is **both** תערוכת and נוקשה

ii) ר' אליעזר says even this kind of חמץ

(1) is בלאו

iii) חמץ are an example of this kind of תכשיטי נשים

c) This approach follows the שטה of ר"ן

5) מהרש"א

a) two קשיות on מהרש"ל

i) קשיא first

(1) The words in תוספות

(a) Suggest that

(i) In the first approach

1. נוקשה are תכשיטי נשים ר' אליעזר says

(ii) in the second approach

1. תערובת נשים תכשיטי נשים ר' אליעזר
- (2) מהרש"ל yet
- (a) would disregard these words
- (b) and hold that for both approaches
- (i) ר' אליעזר holds נשים תכשיטי נשים are both
1. תערובת and נוקשה
- ii) קשיא second
- (1) if ר' אליעזר is מחייב even for חמץ that is **both**
- (a) תערובת and נוקשה
- (2) He is certainly מחייב for pure נוקשה that is not מעורב
- (3) So this is directly inconsistent
- (a) דף מג. on ר' אליעזר what with
- (i) נוקשה בלא כלום that
- (4) So תוספות in the second approach
- (a) ר' אליעזר directly could have attacked
- (5) Without having to rely on the assumption that
- (a) תערובת ר' אליעזר focuses on Although
- (b) בלאו is נוקשה that ר' אליעזר logically **ought** to hold that
- (c) because the **תנא קמא** says בלאו נוקשה
- (d) and ר' אליעזר **appears** to agree with the תנא קמא on נוקשה
- b) תירוץ
- i) לאו that ר' אליעזר does not hold that there is a must be that
- (1) תערובת that is נוקשה for
- c) קשיא
- i) ר' אליעזר does so what or how
- (1) תנא קמא with the add to or disagree with
- d) תירוץ
- i) ר' אליעזר and the תנא קמא both agree
- (1) בלאו are תערובת and נוקשה that
- ii) They disagree on the category in which תכשיטי נשים belongs
- (1) נוקשה they are תנא קמא says
- (2) תערובת they are ר' אליעזר says
- e) קשיא

- i) but the fact is that ר"ן agrees with מהרש"ל
  - (1) that מחייב ר' אליעזר is
  - (a) for תערובת נוקשה which is a
- f) תירוץ
  - i) ר"ן takes this approach because
    - (1) ד"ה טיפולין at תוספות by קשיא uses it to explain a בעל המאור
    - (a) that we will explain on page 9
  - ii) but since תוספות on page 9
    - (1) Doesn't take the approach of בעל המאור
  - iii) There is no need
    - (1) to force the שטה of בעל המאור
    - (2) unto תוספות

דף מב:

רש"י ד"ה טיפולן של בנות עשירים

- 1) משנה
  - a) ואלו עוברין בפסח
    - i) וקולן של סופרים
  - b) ר' אליעזר אומר אף תכשיטי נשים
- 2) גמרא
  - a) קולן של סופרים
    - i) זה טיפולן של בנות עשירים
    - ii) שמשירות אותן לבנות עניים
- 3) רש"י
  - a) The סלת that contains no use בנות עניים
    - i) So there is no חמץ
  - b) That's why the משנה specifies that
    - i) The בנות עשירים קולן originates with
    - ii) Who do use סלת
- 4) תוספות
  - a) קשיא
    - i) How is קולן של סופרים different from
      - (1) תכשיטי נשים
    - ii) And why is it that only ר' אליעזר
      - (1) Deals with תכשיטי נשים
  - b) תירוץ
    - i) תכשיטי נשים
      - (1) Are used for
        - (a) פנים של מטה
      - (2) And are מאיס
    - ii) ר' אליעזר teaches that they nevertheless
      - (1) count as נוקשה
- 5) בעל המאור
  - a) another תירוץ to the קשיא by תוספות
    - i) Definitions

- (1) While קולן של סופרים
    - (a) Refers to material that בנות עשירים
    - (b) Have passed on to בנות עניים
  - (2) תכשיטי נשים
    - (a) Refers to material that בנות עשירים use for themselves
  - ii) קולן של סופרים and תכשיטי נשים are used differently
    - (1) בנות עניים
      - (a) Add much סלת to their קולן של סופרים
      - (b) because they can't afford to add more expensive ingredients
      - (c) so that their קולן are pure חמץ נוקשה
    - (2) בנות עשירים
      - (a) use only a little סלת in their תכשיטים
      - (b) because they can afford to add more expensive ingredients
      - (c) so that their תכשיטים are חמץ נוקשה
        - (i) that is mixed with non-חמץ
        - (ii) and is תערובת חמץ
  - iii) The מחלוקת
    - (1) לאו holds that there is a תנא קמא
      - (a) only for the pure חמץ נוקשה
        - (i) that constitutes קולן של סופרים
    - (2) ר' אליעזר holds that there is a לאו
      - (a) Even for non-pure חמץ נוקשה
        - (i) That is בתערובת with more expensive ingredients
        - (ii) And that constitutes קולן של סופרים
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
    - i) The גמרא emphasizes that
      - (1) בנות עניים are used by קולן של סופרים
    - ii) The גמרא says nothing about who uses תכשיטי נשים
      - (1) This implies that it's used by בנות עשירים
    - iii) This fits well with the שטה of בעל המאור
      - (1) Because
        - (a) The תנא קמא on קולן של סופרים deals with בנות עניים

(b) While בנות עשירים deals with תכשיטי נשים on ר' אליעזר

(c) Since

(i) The way the תכשיטים are used by בנות עניים

1. Makes them

a. חמץ נוקשה בעין

(ii) But the way the תכשיטים are used by בנות עשירים

1. Makes them

a. חמץ נוקשה בתערובת

iv) But for תוספות

(1) For whom the difference between קולן and תכשיטי נשים

(a) Is that קולן is not מאיס

(b) And תכשיטי נשים are מאיס

(2) Why is it that

(a) תנא קמא even בלאו are קולן

(i) only if used by בנות עניים

(b) תנא קמא for בלאו are not בלאו are תכשיטים

(i) and are בלאו only for ר' אליעזר

1. because they are used by בנות עשירים

b) תירוץ

i) it must be that

(1) in fact the מחלוקת between תנא קמא and ר' אליעזר

(a) has nothing to do with בנות עשירים

(2) although the גמרא

(a) emphasizes that קולן של סופרים is used by בנות עניים

(b) and is silent on who uses the תכשיטי נשים

(3) both תנא קמא and ר' אליעזר deal only

(a) with בנות עניים

ii) the reason is the reverse of what בעל המאור says

(1) בנות עניים use more סלת than בנות עשירים

(2) So that

(a) חמץ גמור of בנות עשירים or תכשיטים of קולן

(b) While those of בנות עניים are נוקשה

iii) The תנא קמא holds that בלאו is נוקשה

(1) Only if it hasn't been used in a מאיס way

iv) בלאו נוקשה holds that ר' אליעזר

(1) even if it has used in a מאיס way

דף מג.

רש"י ד"ה לענין כרת לא כתיב כל מחמצת

1) Introduction

- a) Consider these three פסוקים
  - i) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
  - ii) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
    - (1) From which the גמרא derives
    - (2) That there is כרת for חמץ that was
      - (a) נתחמץ מחמת דבר אחר
  - iii) כל מחמצת לא תאכלו

2) ר' אליעזר according to ברייתא

- a) כל מחמצת לא תאכלו
  - i) לרבות עירובו בלאו
- b) יכול יהא ענוש כרת
  - i) ת"ל כי כל אוכל חמץ ונכרתה
  - ii) על חמץ דגן גמור בכרת
  - iii) ועל עירובו בלאו

3) ר"ן

- a) קשיא
  - i) How do we derive from
    - (1) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
    - (2) That there is כרת for חמץ that was
      - (a) נתחמץ מחמת דבר אחר
  - ii) Presumably the לימוד is based on the assumption
    - (1) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה of פסוק (a) is a יתורא
    - (2) Once we already know that
      - (a) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
  - iii) So that we need both פסוקים for the לימוד
  - iv) So why does our גמרא consider
    - (1) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
    - (2) To be a יתורא that is available to teach that

- (a) There is no כרת for עירובו
- b) תירוץ
  - i) the word מחמצת alone has the inherent meaning of
    - (1) מחמת דבר אחר
  - ii) And once we know from
    - (1) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
    - (2) that there is כרת for even אחר דבר אחר נתחמץ מחמת
  - iii) we automatically know that there must certainly be כרת
    - (1) for נתחמץ מאליו
  - iv) So
    - (1) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
    - (2) Is available to teach that
      - (a) There is no כרת for עירובו
- 4) גמרא
  - a) קשיא
    - i) if ר' אליעזר is דורש the word כל in
      - (1) כל מחמצת לא תאכלו
    - ii) To teach that עירובו בלאו
    - iii) Why isn't he דורש the word כל in
      - (1) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
    - iv) To teach that עירובו בכרת
  - b) תירוץ
    - i) ר' אליעזר uses that כל to teach that
      - (1) the כרת also applies to נשים
  - c) קשיא
    - i) מאי חזית
    - ii) what makes you decide to apply the כל
      - (1) to כרת for נשים
      - (2) and not to עירובו for כרת
- 5) תוספות ד"ה ההוא כל
  - a) קשיא
    - i) what about the כל in
      - (1) כי כל אוכל חמץ ונכרתה

- ii) Why not use that כל to teach that
  - (1) עירובו בכרת
- 6) מהרש"א
  - a) two קשיות
    - i) first קשיא
      - (1) קשיא
        - (a) In its הזית מאי
          - (i) How could the גמרא propose that the כל in
            - a. כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
            - 2. Be used to teach עירובו בכרת
              - a. Instead of נשים בכרת
            - (ii) When we just said that
              - 1. כי כל אוכל חמץ ונכרתה
              - 2. Is an otherwise unnecessary פסוק
              - 3. That is stated as a מיעוט
                - a. to teach just the opposite
                  - i. that there is **no** כרת for עירובו
  - (2) תירוץ
    - (a) but maybe we ought to apply the מיעוט
    - (b) from the unnecessary פסוק
    - (c) to נשים
  - (3) קשיא
    - (a) it's more logical to say
      - (i) that the word חמץ is ממעט
        - 1. עירובו
      - (ii) than it is to say that it's ממעט
        - 1. נשים
    - (b) besides
      - (i) see page 23
      - (ii) to be ממעט נשים we can resort
        - 1. to a היקש מצה to א
- ii) second קשיא
  - (1) The word כל in

- (a) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
- (2) Shouldn't be usable for a לימוד at all
- (3) Once we consider that פסוק as a whole
  - (a) With its כל included
- (4) As a עירובו to teach that there is no כרת for
- b) תירוץ
  - i) The approach of the ר"ן is incorrect
  - ii) The word מחמצת does not
    - (1) Inherently mean
    - (2) נתחמץ מחמת דבר אחר
  - iii) Actually
    - (1) We derive נתחמץ מחמת דבר אחר from
      - (a) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה
    - (2) Only because we already know
      - (a) נתחמץ מחמת עצמו
      - (b) From
      - (c) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
  - iv) So that
    - (1) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
    - (2) Is not a יתורא
  - v) And
    - (1) when the ברייתא taught from
      - (a) כי כל אוכל חמץ ונכרתה
    - (2) That there is no כרת for עירוב
    - (3) The לימוד was based simply on the fact
      - (a) That it is that פסוק that teaches כרת
      - (b) and there is no reference to עירובו
        - (i) In that פסוק
  - vi) So logically the גמרא can ask
    - (1) מאי הזית
      - (a) once we have an independent source for כרת
        - (i) in the כל of
          - 1. of כי כל אוכל מחמצת ונכרתה

(b) Why do you apply it to נשים and not to עירובו

vii) And we also understand that

(1) There is no מיעוט against כרת for עירובו

(2) That conflicts with

(a) a לימוד of כרת for עירובו

(i) from this כל

(ii) or from the כל in

1. כל אוכל חמץ

תד"ה מאן תנא

1) תוספות

- a) it's implicit in our גמרא
- b) that without a רבוי of מלקות for נוקשה
- c) there would not be even an איסור for נוקשה

2) מהרש"א

a) three קשיות

i) First קשיא

(1) How is this implicit in our גמרא

ii) Second קשיא

(1) ר' אליעזר disagree with חכמים

(a) and hold there is no לאו for עירובו

(2) yet all פוסקים agree that

(a) there is an איסור for עירובו

(3) and why should נוקשה have a different rule

iii) Third קשיא

(1) שיאור

(2) which is a form of נוקשה

(3) is אסור בהנאה

(4) Even though there is no מלקות

תד"ה ואלו

1) גמרא דף מג.

a) Here are three ברייתות

i) ברייתא א'

(1) שיאור holds that ר' מאיר

(a) which is a form of נוקשה

(2) is בלאו

ii) ברייתא ב'

(1) ר' אליעזר אומר

(a) על חמץ דגן גמור ענוש כרת

(b) על עירובו בלאו

(2) וחכמים אומרים

(a) על חמץ דגן גמור ענוש כרת

(b) על עירובו בלא כלום

iii) ברייתא ג'

(1) כל מחמצת לא תאכלו לרבות תערובות

(2) יכול יהא ענוש כרת

(3) ת"ל כי כל אוכל חמץ ונכרתה

(4) על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו

b) קשיא

i) who holds on דף מב. on משנה in our תנא who is the

ii) תערובות and נוקשה for each of לאו there is a

c) תירוצ'

i) רב נחמן and רב יהודה אמר רב

(1) Disagree on this

(2) And their disagreement

(a) Is based on their disagreement

(b) חמור is תערובת and נוקשה of which

ii) רב יהודה אמר רב says

(1) It's ר' מאיר who says in ברייתא א'

(a) נוקשה for לאו there is a

(2) חמור is תערובת and נוקשה relative to

- (3) So that ר' מאיר must certainly hold
    - (a) That there is a לאו for תערובת
  - iii) רב נחמן says
    - (1) It's ר' אליעזר who says
      - (a) In ב' ברייתא
        - (i) That there is a לאו for תערובת
        - (2) And חמור is נוקשה relative to תערובת
        - (3) So that ר' אליעזר must certainly hold
          - (a) That there is a לאו for נוקשה
  - d) רב יהודה אמר רב supports ברייתא ג'
    - i) because the ברייתא says עירובו בלאו
    - ii) so that the ברייתא follows ר' אליעזר
      - (1) who said in ב' ברייתא that עירובו בלאו
    - iii) yet ברייתא ג' says nothing about
      - (1) Any לאו for נוקשה
    - iv) So
      - (1) the משנה that says there is a לאו for נוקשה
      - (2) must follow ר' מאיר
      - (3) and not ר' אליעזר
- 2) תוספות
- a) קשיא
    - i) what's the proof from רב יהודה אמר רב for ברייתא ג'
    - ii) maybe the ברייתא agrees with רב נחמן
      - (1) that חמור is נוקשה
    - iii) So that once the ברייתא tells us that עירובו בלאו for ר' אליעזר
    - iv) We automatically know that נוקשה
      - (1) Is also for בלאו ר' אליעזר
    - v) So that maybe רב נחמן is right
      - (1) That the משנה follows ר' אליעזר
  - b) תירוץ
    - i) if ברייתא ג' were to hold that נוקשה is חמור
    - ii) It should have told us that
      - (1) Not only is there no כרת for עירובו

(2) But that there is also no כרת for נוקשה

(a) Even though it's חמור

3) מהרש"א

a) קשיא

i) why does the גמרא need to go to ברייתא ג'

(1) to support רב יהודה אמר רב

ii) why not use ברייתא ב'

(1) which is the very ברייתא that רב נחמן used

iii) and which says outright that for ר' אליעזר

(1) there is a לא for עירוב

b) תירוץ

i) Because for ברייתא ב' it may be true

(1) That חמור is נוקשה

(2) And that רב נחמן is correct

(3) That ר' אליעזר holds there is also a לא for נוקשה

ii) And you can't respond the way תוספות did for ברייתא ג'

(1) That if חמור is נוקשה

(2) The ברייתא should have alerted us that

(a) There is no כרת for נוקשה

iii) Because ברייתא ב' doesn't deal with כרת at all

c) קשיא

i) Our משנה says there is a לא for

(1) עירוב and

(2) נוקשה

(a) in that order

ii) for רב נחמן this means that

(1) The משנה first gives the rule for the קל

(2) And then give the rule for the חמור

iii) This is an unusual זו ואין צריך לומר זו format

(1) Where the second item is self evident

iv) Shouldn't the משנה reverse the order

(1) To give the more common זו אף זו format

(a) Where the second item is a חידוש

d) תירוץ

i) the משנה

(1) like ברייתא ג'

(2) also teaches that there is no כרת

(3) for each of עירובו and נוקשה

ii) and

(1) relative to the absence of כרת

(a) the format of the משנה is

(i) לא זו אף זו

(2) Where the חידוש for נוקשה

(a) That is חמור

(b) is greater than the חידוש for עירובו

(c) that is קל

(3) and it's logical for נוקשה to be presented last

דף מג:

תד"ה סלקא דעתך אמינא

1) גמרא

a) From

i) the כל in

(1) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה (1)

ii) We derive that חמץ חייב כרת for נשים are also

b) קשיא

i) why do we need a רבוי for נשים

ii) we know that

(1) השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה

(2) So why might we think otherwise for

(a) חמץ on כרת

c) תירוץ

i) because of a היקש between חמץ and מצה

ii) we might have said

(1) כל שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ

iii) So that since

(1) נשים have no

(a) חיוב מצה

(2) Because מצה is a

(a) מצות עשה שהזמן גרמא הוא

(3) They also have no כרת for חמץ

2) תוספות

a) קשיא

i) why would we have used the היקש to teach a פטור for חמץ

ii) more logical would have been to use the היקש

(1) לחומרא

(a) to teach from חמץ that there is a חיוב for מצה for נשים

(i) even though מצה is a

1. מצות עשה שהזמן גרמא הוא

b) תירוץ

- i) we know that women are פטור מסוכה
    - (1) because of a הלכה למשה מסיני
  - ii) so because of a פסח סוכה from גזירה שוה
  - iii) we would have thought that women
    - (1) aren't חייב to eat מצה
  - iv) And that's why
    - (1) we would have used the היקש between חמץ and מצה
    - (2) to teach a חומרא to מצה instead of a קולא to חמץ
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
    - i) you just said it's the סוכה to גזירה שוה
      - (1) that might have caused us to think
      - (2) that נשים are not חייב to eat מצה
    - ii) so for what purpose is it important
      - (1) that מצה is a
        - (a) מצות עשה שהזמן גרמא
  - b) תירוצ'
    - i) there are two conflicting לימודים
      - (1) the היקש of
        - (a) השוה הכתוב איש לאשה
          - (i) Teaches a חיוב for מצה
            - 1. Which would also result in a חיוב for חמץ
              - a. Based on the היקש from חמץ to מצה
          - (2) While the סוכה to גזירה שוה
            - (a) Teaches a פטור for מצה
              - (i) Which would also result in a פטור for חמץ
                - a. Based on the היקש from חמץ to מצה
      - ii) Since
        - (1) If there were no רבוי for כל to teach a חיוב
        - (2) we would have relied on the rule
          - (a) that
            - (i) היקש עדיף מגזירה שוה
          - (b) And we would have decided that נשים חייבות

- (3) were it not for
  - (a) the general rule that
    - (i) פטור are נשים for
      - 1. מצות עשה שהזמן גרמא

רש"י ד"ה קאי באוכלין

- 1) גמרא (as explained by רש"י)
  - a) כל אוכל מחמצת ונכרתה ("כל דכרת")
    - i) Teaches that נשים are בכרת for eating חמץ
  - b) כל מחמצת לא תאכלו ("כל דלגבי אזהרה")
    - i) Teaches an אזהרה not to eat חמץ
  - c) קשיא
    - i) מאי חזית
    - ii) why not apply
      - (1) כל דכרת to
        - (a) תרעובת
      - (2) כל דאזהרה
        - (a) to נשים
  - d) תירוץ
    - i) for דכרת כל
      - (1) The subject of the כל
        - (a) Is אוכל
          - (i) Or people who are eating
        - (2) so it makes sense to add women as eaters
      - ii) for דאזהרה כל
        - (1) The subject of the כל
          - (a) Is מחמצת
            - (i) A thing that is eaten
          - (2) so it makes sense to add עירובו
            - (a) as a thing that is eaten
- 2) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) where is there an אזהרה
      - (1) for נשים not to eat חמץ
  - b) תירוץ
    - i) review page **Error! Bookmark not defined.**
    - ii) we have to choose between

- (1) the היקש of
    - (a) השווה הכתוב איש לאשה
      - (i) That teaches a חיוב for מצה
        - 1. Which would also result in a חיוב for חמץ
          - a. Based on the היקש from חמץ to מצה
  - (2) And the שוה to גזירה שוה
    - (a) That teaches a פטור for מצה
      - (i) Which would also result in a פטור for חמץ
        - a. Based on the same היקש from חמץ to מצה
- iii) Now that we have a רבוי from דכרת כל for נשים
- (1) We know
    - (a) to go לחומרא
    - (b) And to apply the היקש of השוה
    - (c) And to ignore the general rule
      - (i) Of
        - 1. מצות עשה שהזמן גרמא
    - (d) That would otherwise teach us to go לקולא
- iv) So that
- (1) the אזהרת חמץ for men
  - (2) Also applies to נשים
  - (3) Under the היקש of
    - (a) השוה הכתוב
- c) This explains why in פרק האשה
- i) רש"י says that
    - (1) נשים ישנן בבל תאכל חמץ
  - ii) Because of
    - (1) השוה הכתוב איש לאשה וכו'
  - iii) And not because of the רבוי from כל

תד"ה כמאן כר"א דדריש

1) (מהרש"א and תוספות, רש"י as explained by) גמרא במנחות

a) ברייתא

i) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו

ii) אין לי אלא כולו מקצתו מניין

(1) ת"ל כל (1)

iii) עירובו מניין

(1) ת"ל כי כל (1)

b) ברייתא and רבא disagree on the meaning of the

c) אביי

i) we derive from כל

(1) מקצתו

(a) meaning

(i) מקצת כזית

ii) קשיא

(1) if

(a) אסור is already פחות מכזית שאור

(b) היתר of צירוף without any

(2) עירובו to derive כי כל to need you do why

(3) and to teach that

(a) היתר

(i) מצטרף לאיסור

(ii) And completes the כזית שיעור

iii) תירוץ

(1) כל כי teaches that

(a) אסור is שאור

(i) מעורב it is so even where

1. that it is no longer recognizable

(b) and the מעורב condition

(i) ביטול in result doesn't

d) רבא

i) we derive from כל

(1) מקצתו

(a) meaning

(i) מקצת קומץ

(2) but

(a) although we don't need a full קומץ

(b) we do need a full כזית

ii) we derive from כל כי

(1) that there is an איסור for עירובו

(2) meaning that

(a) where there is שאור מכזית

(b) but there is also היתר

(c) then

(i) היתר מצטרף לאיסור

(ii) To complete the כזית שיעור

2) Our גמרא

a) ר' אליעזר says

i) כל מחמצת לא תאכלו

(1) Teaches that

(a) תרעובת חמץ בלאו

ii) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה

(1) Teaches that

(a) חמץ for בכרת are נשים

b) רבנן say

i) there is no דרש of כל

(1) so

(a) עירובו דחמץ בלא כלום

c) זעירי says

i) for שאור

(1) היתר מצטרף לאיסור

3) רש"י

a) קשיא

i) how does זעירי derive

(1) היתר מצטרף לאיסור

- (2) For שאור
- b) תירוץ
- i) he derives this from the כל in
- (1) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו (1)
- 4) תוספות
- a) two קשיות
- i) first קשיא
- (1) the approach of רש"י for זעירי follows neither אביי nor רבא
- (2) אביי doesn't follow זעירי
- (a) because אביי holds
- (i) פחות מכזית שאור
1. Is also אסור
- (b) So there is no need for
- (i) היתר מצטרף לאיסור
- (3) רבא doesn't follow זעירי
- (a) because רבא
- (i) היתר מצטרף לאיסור
1. From
- a. כי כל
2. not from כל
- ii) Second קשיא
- (1) Once זעירי explains that
- (a) the ברייתא derives
- (i) from כל
1. That היתר מצטרף לאיסור
- (b) It must be that היתר מצטרף לאיסור
- (i) Even where the היתר and the איסור
1. are בעין and not מעורב
- (c) Because the סיפא of the ברייתא
- (i) Deals with עירובו
- (ii) So it must be that the רישא
1. deals with where there is no עירוב
- (2) But this is inconsistent

- (a) with a גמרא at .דף מה.
- (b) That says there can be no היתר מצטרף לאיסור
  - (i) Unless the היתר and the איסור are מעורב

5) מהרש"א

- a) תוספות on the first קשיא
  - i) היתר מצטרף לאיסור doesn't derive רבא maybe
    - (1) at all
    - (2) not even from כל כי
  - ii) maybe he uses כל כי
    - (1) to teach a לימוד similar to רש"י
    - (2) that
      - (a) where there is a full שאור כזית
        - (i) so mixed with היתר
        - (ii) that the שאור isn't recognizable
      - (b) There is no ביטול
- b) תירוץ
  - i) no one would even think that
    - (1) a full כזית שאור could be בטל
  - ii) So no לימוד is needed for this purpose
- c) קשיא
  - i) maybe
    - (1) when רבא said
      - (a) he's חייב for קומץ
      - (b) but only if there is a שלם כזית
    - (2) רבא meant
      - (a) there needs to be a שלם כזית
        - (i) either of pure שאור
        - (ii) or of
          1. פחות מכזית שאור
          2. that was
            - a. מצטרף בהיתר
      - (3) So that זעירי can agree with רבא
  - d) תירוץ

- i) once
  - (1) כל רבא has already applied
  - (2) to teach that
    - (a) חייב בפחות מקומץ
- ii) He has no authority to go further
  - (1) And also derive a חיוב for
    - (a) פחות מכזית
    - (b) Even by way of
      - (i) היתר מצטרף לאיסור

דף מד.

תד"ה לענין חמץ בפסח

1) גמרא

- a) ר' יוחנן says
  - i) we say
    - (1) היתר מצטרף לאיסור
    - (a) for נזיר
    - (b) Because of a special לימוד for משרת
- b) זעירי says
  - i) there is also היתר מצטרף לאיסור
    - (1) for שאור
    - (2) because of a רבוי from כל in
      - (a) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו
- c) קשיא
  - i) if זעירי uses כל for שאור to derive היתר מצטרף לאיסור
    - (1) היתר מצטרף לאיסור
  - ii) Why doesn't he also agree with ר' אליעזר
    - (1) Who uses the כל
      - (a) In כל מחמצת לא תאכלו
      - (b) To derive עירובו בלאו
        - (i) Which is the same as
        - (ii) היתר מצטרף לאיסור

2) תוספות

- a) the גמרא asks its קשיא for חמץ
  - i) for זעירי
    - (1) because he is דורש the כל for שאור
  - ii) but not for יוחנן ר'
    - (1) because he is not
      - (a) דורש כל
      - (b) anywhere
- b) (מהרש"א as explained by קשיא)
  - i) the גמרא could have asked

- (1) an even stronger קשיא for ר' יוחנן
- ii) goes even further than ר' יוחנן
- (1) not only is he דורש the כל in חלב
- (2) he uses the כל for חלב to teach that
- (a) חצי שיעור אסור
- (i) Even without צירוף היתר
- iii) So why doesn't he use the כל for חמץ
- (1) To teach that for חמץ too
- (a) חצי שיעור אסור
- (b) Even without a
- (i) צירוף היתר
- c) תירוץ
- i) the כל for חלב teaches
- (1) only איסור
- (2) not מלקות
- ii) and for חמץ too
- (1) We know
- (a) Only איסור
- (b) No מלקות
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) go back to the קשיא of תוספות
- ii) we explained at page 28 that
- (1) שאור holds for אביי
- (a) פחות מכזית חייב
- (b) And that we need a special לימוד
- (i) To teach that the חיוב survives
- (ii) And isn't בטל
- (iii) Where the פחות מכזית
- (iv) Is so mixed with היתר
1. that it's not recognizable
- iii) so say similarly for ר' יוחנן
- (1) it's true that he holds

- (a) אסור is חצי שיעור חמץ
- (b) Because of the רבוי from כל
- (2) But he still holds
  - (a) אין היתר מצטרף לאיסור
- (3) In the sense that
  - (a) בטל בהיתר חצי שיעור is indeed
  - (b) Where the איסור is no longer recognizable
  - (c) Because
    - (i) Unlike the ברייתא for שאור as explained by אביי
    - (ii) חמץ for כי כל the דורש ר' יוחנן isn't
      - 1. to teach that there is no ביטול
- (4) So why
  - (a) גמרא the תוספות insists does
  - (b) ר' יוחנן for Could have asked
  - (c) Why is there no
    - (i) היתר מצטרף לאיסור לגבי חמץ
- b) תירוץ
  - i) if there were ביטול for
    - (1) פחות מכזית חמץ
  - ii) We wouldn't have needed the כל for חמץ
    - (1) חצי שיעור אסור to teach that
  - iii) We would have derived from חלב
    - (1) חמץ for אסור is also חצי שיעור that
  - iv) In order to be meaningful
  - v) The כל for חמץ
    - (1) חלב for beyond the כל Must go
    - (2) To teach that
      - (a) for ביטול is no there
      - (b) חמץ פחות מכזית
- c) קשיא
  - i) תוספות of תירוץ go back to the
    - (1) חלב for כל the teaches
    - (a) only איסור

- (b) not מלקות
- (2) and for חמץ too
  - (a) We know
    - (i) Only איסור
    - (ii) No מלקות
- ii) But once you say that
  - (1) unless חמץ has a חומרא
  - (2) That goes beyond חלב
  - (3) We would not need the כל for חמץ
  - (4) And would rely instead on a לימוד from חלב
- iii) The תירוץ doesn't work
  - (1) Because for איסור for חמץ alone
    - (a) We would not need the כל for חמץ
    - (b) And would rely instead on a לימוד from חלב
  - (2) So the לימוד for חמץ
    - (a) Should teach
      - (i) that there is also מלקות for חמץ
      - (ii) for חצי שיעור

תד"ה מקום מגעו

1) גמרא

- a) המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה
  - i) ונגע טבול יום במקצתן
  - ii) לא פסל אלא מקום מגעו בלבד
- b) (רש"י as explained by) קשיא
  - i) why is
    - (1) מקום מגעו פסול
    - ii) The תבלין are ברוב בטל ברוב
      - (1) Because the דין דמוע is דרבנן only
        - (a) So that there is no מלקות if a זר eats the מקפה
      - iii) So
        - (1) the מקפה has no תרומה שם
          - (a) for purpose of מלקות
          - (2) and similarly ought to have no תרומה שם
            - (a) for the purpose of טומאה
  - c) תירוץ
    - i) The דאורייתא דין דמוע is דאורייתא
    - ii) So there is no ברוב ביטול ברוב
    - iii) There is מלקות for a זר that eats a כזית
    - iv) So there is a תרומה שם for מלקות
    - v) And it follows that there is also
      - (1) A טומאה שם for תרומה
  - d) קשיא
    - i) but why is there מלקות for a זר that eats the מקפה
    - ii) when he eats the מקפה
      - (1) he eats less than a כזית תרומה
  - e) תירוץ
    - i) this proves
      - (1) היתר מצטרף לאיסור

2) תוספות

- a) קשיא

- i) there are numerous proofs that the
    - (1) בעין שום ושמן are
  - ii) what's בעין can't be
    - (1) בטל ברוב
  - iii) so how in the הוה אמינא could we think
    - (1) that the תרומה is
      - (a) בטל ברוב
- b) תירוץ
- i) Introduction
    - (1) we need to disagree with רש"י
    - (2) the reason why there is no טומאה here
    - (3) even though the תרומה is בעין
    - (4) is because there is less than a כביצה of תרומה
      - (a) so that the טומאה
      - (b) even if there were no mixing
        - (i) would be דרבנן only
  - ii) In the הוה אמינא
    - (1) because
      - (a) the תרומה is mixed into the מקפה
      - (b) and
        - (i) even though the תרומה is still recognizable
          - 1. and isn't בטל
        - (c) still לוקה עליהן זר isn't
          - (i) because we haven't yet decided that
            - 1. היתר מצטרף לאיסור
    - (2) We say ביטול ברוב
      - (a) Not for the purpose of תרומה
        - (i) Because we just proved that
          - 1. בטל ברוב תרומה בעין
        - (b) But for the purpose of טומאה
  - iii) In the מסקנא
    - (1) Since לוקה עליהן זר is
      - (a) Because היתר מצטרף לאיסור

- (2) The שום ושמן are חשוב enough
  - (3) Even though the טומאה is only דרבנן
  - (4) To avoid ביטול
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
    - i) At page 30 we saw that
      - (1) there can be no מצטרף לאיסור
      - (2) where the איסור is בעין
  - b) תירוץ
    - i) When תוספות says the תרומה is בעין
    - ii) תוספות doesn't mean that the תרומה
      - (1) is located at a specific place in the מקפה
    - iii) Instead תוספות means that
      - (1) Recognizable portions of the תרומה
        - (a) Are spread throughout the מקפה
        - (b) In a way that's enough to apply
          - (i) היתר מצטרף לאיסור
  - c) קשיא Separate
    - i) How can the מסקנא say that
      - (1) זר לוקה עליו בכזית
    - ii) When תרומה from שום is only דרבנן
  - d) תירוץ
    - i) the real issue is
      - (1) whether the תרומה is חשוב enough
      - (2) not to be בטל to the מקפה
      - (3) for the purpose of טומאה
    - ii) once you say
      - (1) היתר מצטרף לאיסור
      - (2) So that
        - (a) were the תרומה
          - (i) דאורייתא
          - (b) A זר would have received מלקות for eating it
    - iii) There is enough חשיבות

(1) to avoid ביטול for טומאה

תד"ה אלא מאי היתר

- 1) גמרא דף מג.
  - a) is כותח הבבלי
    - i) תערובת חמץ
  - b) says ר' אליעזר
    - i) כותח הבבלי בלאו
  - c) say רבנן
    - i) עירובו בלא כלום
- 2) גמרא דף מג:
  - a) says ר' יוחנן
    - i) כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור
    - ii) חוץ מאיסור נזיר שהרי אמרה תורה משרת
  - b) דף מד. at קשיא
    - i) But we need that משרת for
(1) טעם כעיקר
  - c) תירוץ
    - i) ר' עקיבא agrees with ר' יוחנן
      - (1) who applies משרת to
(a) היתר מצטרף לאיסור
    - ii) It's
      - (1) רבנן דר' עקיבא the
(a) that apply משרת to
(i) טעם כעיקר
      - (2) ר' עקיבא not
(a) ר' עקיבא who follows ר' יוחנן or
- 3) Our גמרא
  - a) רב דימי
    - i) כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מנזיר וכו'
  - b) רב דימי to אביי of קשיא
    - i) המקפה של חולין והשום ושמן של תרומה
(1) זר האוכלה לוקה עליו בכזית מקפה
    - ii) And

- (1) As we explained in the prior ד"ה
- (a) starting at page 37
- (2) it must be that the זר gets מלקות because
- (a) היתר מצטרף לאיסור
- iii) So it must be that from נזיר we derive
- (1) היתר מצטרף לאיסור
- (2) לכל התורה כולה
- c) אביי to רב דימי of תירוץ
- i) Maybe there is no
- (1) תרומה for היתר מצטרף לאיסור
- ii) And the זר gets מלקות because
- (1) He eats a
- (a) כזית תרומה בכדי אכילת פרס
- (2) And
- (a) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
- d) רב דימי to אביי of קשיא
- i) If
- (1) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
- ii) Why do the רבנן דר' אליעזר say
- (1) כותה for לאו There is no
- iii) Must be that
- (1) כזית בכדי אכילת פרס לאו דאורייתא
- iv) So it must be that
- (1) the זר gets מלקות for מקפה because
- (a) היתר מצטרף לאיסור
- e) אביי to רב דימי of תירוץ
- i) You אביי
- (1) Who says
- (a) היתר מצטרף לאיסור בכל התורה
- ii) have more difficulty to explain
- (1) Why there is no לאו for הבבלי כותה
- (2) Than I do
- (a) For holding

- (i) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
    - iii) You must say that
      - (1) כותה because לאו for say there is no רבנן דר' אליעזר (1)
        - (a) They disagree with your rule that
          - (i) היתר מצטרף לאיסור בכל התורה
    - iv) While I can explain that רבנן דכותה
      - (1) agree with my rule that
        - (a) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
        - (b) But the case of כותה is different either because
          - (i) He didn't eat פרס בכדי אכילת פרס
          - (ii) Or
            1. he did eat פרס בכדי אכילת פרס
            2. but
              - a. בטלה דעתו אצל כל אדם
- 4) תוספות
  - a) קשיא
    - i) כותה לרבנן from רב דימי attack אביי
      - (1) by asking why is there no לאו
      - (2) for כזית בכדי אכילת פרס
    - ii) At the same time that this raises the obvious question for אביי
      - (1) That there ought to be a לאו for כותה
      - (2) Because of היתר מצטרף לאיסור
  - b) תירוצ'
    - i) Introduction
      - (1) The whole issue of whether
        - (a) היתר מצטרף לאיסור
          - (i) Applies only to נזיר
          - (ii) Or
            1. לכל התורה כולה
        - (b) Applies
          - (i) only to ר' עקיבא
          - (ii) Not to רבנן דר' עקיבא
      - (2) only ר' עקיבא holds

- (a) היתר מצטרף לאיסור
- (b) Because he says משרת teaches
  - (i) היתר מצטרף לאיסור
  - (ii) For נזיר
- (3) אביי says that
  - (a) from נזיר
  - (b) ר' עקיבא derives
    - (i) היתר מצטרף לאיסור
    - (ii) לכל התורה כולה
- (4) רבנן דר' עקיבא
  - (a) Apply משרת to טעם כעיקר
  - (b) And say there is no
    - (i) היתר מצטרף לאיסור
    - (ii) Anywhere
- ii) This is what רב דימי asked to רבנן דר' אליעזר
  - (1) I understand well that רבנן דר' אליעזר
    - (a) Say there is no לאו for כותח
    - (b) because they agree with רבנן דר' עקיבא
      - (i) that there is never היתר מצטרף לאיסור
  - (2) but for you רב דימי
    - (a) why don't they say there is a לאו for
    - (b) כזית בכדי אכילת פרס
- 5) Back to the גמרא
  - a) רב דימי to אביי of קשיא
    - i) שתי קדירות וכו' ולפניהן שתי מדוכות וכו'
  - b) רב דימי to אביי of קשיא
    - i) שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה
      - (1) ולפניהן ב' סאין אחת של חולין ואחת של תרומה
      - (2) ונפלו אלו לתוך אלו
      - (3) מותרין
  - ii) שאני אומר
    - (1) חולין לתוך חולין נפלו
    - (2) תרומה לתוך תרומה נפלה

- ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא (iii)
 אמאי אמרינן שאני אומר (1)
- 6) מסכת נזיר adds in אביי
- a) בשלמא לדידי ניהא
  - b) דס"ל דבכל אסורים שבתורה
    - i) היתר מצטרף לאיסור
  - c) הכי שאני דנפיש חולין
  - d) ולא אמרינן היתר מצטרף לאיסור
    - i) אלא היכי דנפיש איסור
- 7) (מהר"ם as explained by) תוספות
- a) go back to where we just said
    - i) כותח לרבנן that to explain
    - ii) must say that אביי
      - (1) רבנן דר' אליעזר
      - (2) Must agree
        - (a) רבנן דר' עקיבא With
        - (b) That there is no
          - (i) היתר מצטרף לאיסור
          - (ii) Anywhere
  - b) But now that we've established
    - i) From the גמרא in נזיר
    - ii) that for אביי
      - (1) היתר מצטרף לאיסור
      - (2) Applies only where there is more איסור than היתר
  - c) We can easily say for אביי
    - i) That
      - (1) רבנן דכותח the
        - (a) As well as the of ברייתות and מדוכות קופות
        - (2) All deal with cases where there isn't more איסור than היתר
        - (3) And that's why there is no
          - (a) היתר מצטרף לאיסור
      - ii) And that
        - (1) only ר' אליעזר holds

- (a) that there is a לאו for כותח
  - (2) because only he has a special לימוד (from מחמצת)
  - (a) that חמץ for עירובו בלאו
  - (3) And that's why for חמץ
  - (a) היתר מצטרף לאיסור
  - (b) Even where there is no majority of איסור
- 8) מהרש"א
- a) two קשיות
    - i) first קשיא
      - (1) If תוספות is right
        - (a) that היתר מצטרף לאיסור
        - (b) We need a majority of איסור
          - (i) For מדוכות and כותח
          - (ii) As well as for קופות
      - (2) Why does the גמרא mention the concept
        - (a) Only for קופות
    - ii) Second קשיא
      - (1) For מקפה it's a fact that
        - (a) There's more היתר than איסור
      - (2) Yet אביי still says for מקפה that
        - (a) היתר מצטרף לאיסור
  - b) Two תירוץ (note that the second תירוץ applies only to the second קשיא)
    - i) First תירוץ (by רש"י in מסכת נזיר)
      - (1) To say היתר מצטרף לאיסור
        - (a) We need a majority of איסור
        - (b) Only where the purpose of the איסור
          - (i) Isn't to add טעם
          - (ii) As in the case of ב' קופות
      - (2) But where the purpose of the איסור is to add טעם
        - (a) As for
          - (i) מקפה
          - (ii) כותח
          - (iii) מדוכות

- (b) we say
  - (i) היתר מצטרף לאיסור
  - (ii) Even where there is no majority of איסור
- ii) Second קשיא (מהרש"א) תירוץ
  - (1) Recall that we said earlier that
    - (a) ר' אליעזר for חמץ
    - (b) היתר מצטרף לאיסור holds
      - (i) Even where a majority is היתר
    - (c) Because he derives
      - (i) היתר מצטרף לאיסור
      - (ii) For חמץ
      - (iii) From a special לימוד
  - iii) Just as אב"י said that
    - (1) ר' עקיבא
      - (a) derives
        - (i) היתר מצטרף לאיסור מנזיר
      - (b) And then applies that לימוד
      - (c) לכל התורה כולה
  - iv) Just so
    - (1) ר' אליעזר
      - (a) Who we said earlier derives
        - (i) היתר מצטרף לאיסור מחמץ
      - (b) From a special לימוד
        - (i) that teaches עירובו בלאו
        - (ii) so that
          1. היתר מצטרף לאיסור
          2. Applies even where a majority is היתר
    - (2) Applies this לימוד
      - (a) לכל התורה כולה
    - (3) So that ר' אליעזר can follow אב"י for מקפה

תד"ה איתיבי' שתי קופות

- 1) גמרא יבמות דף פב
  - a) שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה
    - i) ולפניהן ב' סאין אחת של חולין ואחת של תרומה
    - ii) ונפלו אלו לתוך אלו
  - b) מותרין
    - i) שאני אומר
      - (1) חולין לתוך חולין נפלו
      - (2) תרומה לתוך תרומה נפלה
  - c) ריש לקיש
    - i) the applies היתר where
      - (1) תרומה than חולין there is more
      - ii) חולין fell onto תרומה so that even if
        - (1) the תרומה is בטל ברוב
    - d) ר' יוחנן
      - i) תרומה דרבנן for
        - (1) the applies היתר even where
          - (a) תרומה than חולין there isn't more
          - (2) תרומה דרבנן because for
            - (a) שאני אומר we rely in full on the
        - ii) תרומה דאורייתא for
          - (1) ריש לקיש is correct
          - (2) שאני אומר for the support we need that
          - (3) ביטול ברוב from
  - 2) Our גמרא supplemented by מסכת נזיר
    - a) רב דימי
      - i) כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מנזיר וכו'
    - b) רב דימי to אביי of קשיא
      - i) המקפה של חולין והשום ושמן של תרומה
        - (1) זר האוכלה לוקה עליו בכזית מקפה
      - ii) And it must be that the זר gets מלקות because
        - (1) היתר מצטרף לאיסור

- iii) So it must be that from נזיר we derive
- (1) היתר מצטרף לאיסור
  - (2) לכל התורה כולה
- c) אביי to רב דימי of תירוץ
- i) Maybe there is no היתר מצטרף לאיסור for תרומה
  - ii) And the זר gets מלקות because
    - (1) He eats a
      - (a) כזית תרומה בכדי אכילת פרס
    - (2) And
  - iii) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
- d) רב דימי to אביי of קשיא
- i) שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה
    - (1) ולפניהן ב' סאין אחת של חולין ואחת של תרומה
    - (2) ונפלו אלו לתוך אלו
    - (3) מותרין
    - (4) שאני אומר
      - (a) חולין לתוך חולין נפלו
      - (b) תרומה לתוך תרומה נפלה
  - ii) This ברייתא is no problem for me אביי
    - (1) Because although I hold
    - (2) היתר מצטרף לאיסור
      - (a) בכל איסורין שבתורה
    - (3) This case is different
      - (a) Because a majority is חולין
      - (b) And we only say
        - (i) היתר מצטרף לאיסור
        - (ii) Where the majority is איסור
  - iii) But for you רב דימי
    - (1) Who says
      - (a) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא
      - (b) Why do we say
        - (i) שאני אומר
- e) תירוץ

- i) this case is different
  - ii) because
    - (1) תרומה בזמן הזה דרבנן (1)
- 3) Introduction
  - a) מדאורייתא
    - i) מין במינו בטל ברוב
      - (1) Even to eat
        - (a) כזית בכדי אכילת פרס (a)
- 4) תוספות
  - a) קשיא
    - i) before רב דימי answered that
      - (1) We're dealing with תרומה דרבנן
    - ii) So that we still thought that
      - (1) The תרומה דאורייתא deals with ברייתא
    - iii) Even ר' יוחנן needs to assume that
      - (1) In the ברייתא
      - (2) There is more חולין than תרומה
    - iv) And if so
      - (1) What's the קשיא for רב דימי
      - (2) We know that
        - (a) מדאורייתא
          - (i) מין במינו בטל ברוב
            - 1. Even to eat
              - a. כזית בכדי אכילת פרס
- 5) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) why does תוספות need to refer to ר' יוחנן to prove
      - (1) That there is רוב חולין
    - ii) The גמרא says directly for אביי
      - (1) "הכא שאני דנפיש חולין"
  - b) תירוץ
    - i) to avoid היתר מצטרף לאיסור for אביי
      - (1) We need only a fraction more היתר than איסור

ii) So this proves nothing for

(1) ביטול מין במינו

(2) To eat

(a) כזית בכדי אכילת פרס

(3) Where we need a רוב of two for one

iii) And instead we need to resort to ר' יוחנן

(1) For שאני אומר

(2) Where we assume that for תרומה דאורייתא

(3) We also need the support of a רוב of two for one

דף מד:

תד"ה וה"ה לערלה

- 1) מהרש"א (as explained by תוספות)
  - a) because
    - i) the איסור of ערלה
    - ii) doesn't apply
      - (1) to what grows on a grapevine
        - (a) after the time of ערלה
    - iii) תוספות
      - (1) here
        - (a) calls ערלה
          - (i) "אין איסורו איסור עולם"
      - (2) in קידושין
        - (a) calls ערלה
          - (i) "יש היתר לאיסורן"
  - b) The same applies to חדש
    - i) Because
      - (1) there is no איסור of חדש
        - (a) on what grows out of a stalk
          - (i) after the עומר

תד"ה ורבנן מבשר בחלב

1) גמרא

- a) ר' יוחנן says
  - i) כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור
  - ii) חוץ מאיסור נזיר שהרי אמרה תורה משרת
- b) דף מד. at קשיא
  - i) But we need that משרת for טעם כעיקר (1)
- c) תירוץ
  - i) ר' עקיבא agrees with ר' יוחנן
    - (1) who applies משרת to היתר מצטרף לאיסור (a)
  - ii) Only דר' עקיבא רבנן דר'
    - (1) apply משרת to טעם כעיקר (a)
- d) קשיא
  - i) how does ר' עקיבא know טעם כעיקר
- e) תירוץ
  - i) from בשר בחלב
- f) קשיא
  - i) why do רבנן דר' עקיבא need משרת
  - ii) Why don't they derive טעם כעיקר from בשר בחלב
- g) תירוץ
  - i) they don't derive טעם כעיקר from בשר בחלב
  - ii) because חידוש is a בשר בחלב (1)

2) תוספות

- a) קשיא
  - i) בשר בחלב says elsewhere that אביי
    - (1) isn't a חידוש
  - ii) For him "אמאי איצטריך למילף מנזיר לטעם כעיקר" (1)

3) מהרש"א

a) קשיא

- i) why doesn't תוספות answer that
  - (1) נזיר is חמור relative to בשר בחלב
  - (2) In the three ways outlined in the גמרא
    - (a) איסורו איסור עולם
    - (b) אין היתר לאיסורו
    - (c) איסורו איסור הנאה
- ii) So we can't derive טעם כעיקר
  - (1) From בשר בחלב to נזיר

b) תירוץ part 1

- i) you're right that
  - (1) we can't derive טעם כעיקר
    - (a) From בשר בחלב to נזיר
- ii) תוספות means to ask only
  - (1) "why do you say that all **other** איסורים"
    - (a) are derived from נזיר
  - (2) when you can derive all **other** איסורים
    - (a) except for נזיר
      - (i) from בשר בחלב

c) תירוץ Part 2

- i) you need to take the approach in Part 1 anyway
  - (1) to explain our גמרא
  - (2) when it asks
    - (a) "why do רבנן דר' עקיבא need משרת
    - (b) They should derive טעם כעיקר from בשר בחלב"
- ii) Here too, because
  - (1) of the three ways
    - (a) That בשר בחלב is חמור from נזיר
  - (2) This must mean
    - (a) why do רבנן דר' עקיבא need משרת
      - (i) For **other than** נזיר איסורין
    - (b) Derive טעם כעיקר

- (i) For these איסורין **other than** נזיר
- (ii) from בשר בחלב

תד"ה ורבנן קדירה

ר' מאיר	רבנן	ר' עקיבא	
אסור	אסור	אסור	קדירה בת יומא
פגמה	פגמה	לא פגמה	קדירה בת יומא פגמה
אסור	מותר	מותר	נותן טעם לפגם
אסור	אסור	מותר	קדירה שאינה בת יומא
אינו חידוש	חידוש	אינו חידוש	גיעולי נכרים
סרוח מעיקרא	נותן טעם לפגם	נותן טעם לפגם	היתר דנבילה

1) גמרא

- a) ר' יוחנן says
- כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור
  - חוץ מאיסור נזיר שהרי אמרה תורה משרת
- b) דף מד. at קשיא
- But we need that משרת for
(1) טעם כעיקר (1)
- c) תירוץ
- ר' עקיבא agrees with ר' יוחנן
(1) who applies משרת to
(a) היתר מצטרף לאיסור
  - Only רבנן דר' עקיבא apply משרת to
(1) טעם כעיקר (1)
- d) קשיא
- how does ר' עקיבא know טעם כעיקר
- e) תירוץ
- from
(1) גיעולי נכרים (1)
- f) קשיא
- so why do the רבנן need משרת for טעם כעיקר
  - let them use גיעולי נכרים
- g) תירוץ
- חידוש is a גיעולי נכרים
  - Because generally
(1) נותן טעם לפגם מותר (1)

- h) קשיא
  - i) if גיעולי נכרים is a חידוש
  - ii) how can ר' עקיבא derive טעם כעיקר
  - iii) from גיעולי נכרים
- i) תירוץ
  - i) The איסור גיעולי נכרים
  - ii) Applies only to
    - (1) קדירה בת יומא
    - (a) That isn't
      - (i) נותן טעם לפגם
  - iii) So there's no חידוש
- j) קשיא
  - i) so why don't רבנן derive טעם כעיקר from
  - ii) קדירה בת יומא
- k) תירוץ (as explained by תוספות)
  - i) part 1
    - (1) there is some פגם
      - (a) even for a קדירה בת יומא
    - (2) so there is a חידוש
      - (a) even for a קדירה בת יומא
  - ii) Part 2
    - (1) By the way
      - (a) Once we see that the גיעולי נכרים
        - (i) Applies to קדירה בת יומא
        - (ii) Even though it too is a חידוש
      - (b) We also apply the איסור to
        - (i) Any קדירה
        - (ii) Even if not בת יומא
- 2) תוספות
  - a) see the table for the outline of a three way מחלוקת
  - b) ר' עקיבא
    - i) איסור גיעולי נכרים
      - (1) Applies only to קדירה בת יומא

- (a) Where r holds there is no פגם
  - (2) Doesn't apply to קדירה לאו בת יומא
    - (a) Where there is a פגם
    - (b) Because
      - (i) נותן טעם לפגם מותר
    - ii) So there is no חידוש
      - (1) And we can derive טעם כעיקר
      - (2) From גיעולי נכרים
  - c) רבנן
    - i) נותן טעם לפגם מותר
    - ii) There is a פגם even for a קדירה בת יומא
    - iii) So there would be a חידוש
      - (1) Even if you were to limit גיעולי נכרים
        - (a) To קדירה בת יומא
    - iv) So גיעולי נכרים is אסור
      - (1) For any קדירה
  - d) r מאיר
    - i) There is a פגם even for a קדירה בת יומא
    - ii) That there is an איסור גיעולי נכרים
      - (1) Proves that
        - (a) נותן טעם לפגם אסור
    - iii) So the איסור applies to all קדירות
    - iv) There is no חידוש
- 3) מהרש"א
- a) our סוגיא would have worked just as well
    - i) had we decided that
      - (1) r מאיר agrees with r עקיבא
  - b) because r מאיר also agrees that there is no חידוש
    - i) So that for him
    - ii) we can derive טעם כעיקר from גיעולי נכרים

דף מה.

תד"ה משום דהוי נזיר

- 1) גמרא דף מג:
  - a) ר' אליעזר דריש
    - i) כל מחמצת לא תאכלו לרבות עירובו
    - ii) וכל אוכל מחמצת ונכרתה לרבות את הנשים
  - b) קשיא
    - i) אימא
      - (1) "כל" אוכל מחמצת לרבות את הנשים
      - (2) ו"כי כל" אוכל מחמצת לרבות עירובו לכרת
  - c) תירוץ
    - i) כי כל ר"א לא דריש
  - d) קשיא
    - i) והתניא
      - (1) שאור בל תקטירו
        - (a) אין לי אלא כולו
        - (b) מקצתו מניין
        - (c) ת"ל כל
      - (2) עירובו מניין
        - (a) ת"ל כי כל
      - (3) מאן שמעת לי' דדריש כל
        - (a) ר' אליעזר
    - ii) הרי דר' אליעזר דריש נמי כי כל
  - e) In short
    - i) The שאור of ברייתא proves
      - (1) "כל" דורש תנא is whatever
      - (2) "כי כל" דורש also is
    - ii) We know that ר' אליעזר is דורש "כל"
    - iii) So presumably he is the תנא of the ברייתא
    - iv) So why doesn't ר' אליעזר
      - (1) Use "כי כל" as a לימוד for חמץ
- 2) תוספות דף מג: ד"ה מאן שמעת לי'

- a) קשיא
- i) But "כל" דורש ר' עקיבא
    - (1) For a different purpose
      - (a) That doesn't concern us here
  - ii) For חטאת
    - (1) Of the ברייתא of שאור
      - (a) That doesn't concern us here
  - iii) So maybe ר' עקיבא is the תנא
    - (1) Of the ברייתא of שאור
      - (a) That doesn't concern us here
  - iv) And maybe it's ר' עקיבא
    - (1) Not אליעזר
      - (a) That doesn't concern us here
  - v) Who is "כי כל" דורש
    - (1) Not אליעזר
      - (a) That doesn't concern us here
  - vi) So why does the גמרא ask
    - (1) Why ר' אליעזר
      - (a) isn't "כי כל" דורש for חמץ
- b) Two תירוצים
- i) First תירוץ
    - (1) You're right
    - (2) It's possible that ר' עקיבא is the תנא
      - (a) Of the ברייתא of שאור
      - (b) And maybe it's ר' עקיבא
        - (i) Not אליעזר
      - (c) Who is "כי כל" דורש
    - (3) Still
      - (a) whoever the תנא of the ברייתא is
      - (b) that חמץ "כי כל" דורש should be תנא
      - (c) the same as he's "כי כל" דורש for שאור
    - (4) so why
      - (a) is there no תנא anywhere
      - (b) who is "כי כל" דורש for חמץ
  - ii) Second תירוץ
    - (1) The purpose for which ר' עקיבא
      - (a) Is "כי כל" דורש for חטאת
        - (i) Doesn't go against the סברא
    - (2) But the purposes for which

- (a) "כל" דורש ר' אליעזר
  - (i) חמץ for עירובו
  - (ii) נשים for כרת
    - 1. despite the מצה to היקש
    - 2. see page 23
- (b) do go against the סברא
- (3) The שאור of ברייתא
  - (a) That uses כל even for מקצת
  - (b) Also goes against the סברא
- (4) That's why the גמרא assumes that
  - (a) The תנא of שאור
  - (b) Is ר' אליעזר
  - (c) And not ר' עקיבא

3) Our גמרא

- a) ר' יוחנן
  - i) agrees with ר' עקיבא that
    - (1) היתר מצטרף לאיסור
    - (2) Applies to נזיר
    - (3) Because of a special לימוד from משרת
- b) רבנן דר' עקיבא disagrees with ר' יוחנן
  - i) Who use משרת to teach טעם כעיקר
  - ii) And who then derive from נזיר
    - (1) That there is טעם כעיקר
    - (2) בכל התורה כולה
- c) קשיא
  - i) Why
    - (1) doesn't ר' עקיבא
      - (a) derive from נזיר that
        - (i) היתר מצטרף לאיסור
        - (ii) בכל התורה כולה
    - (2) The same way that רבנן
      - (a) derive from נזיר that
        - (i) טעם כעיקר

(b) בכל התורה כולה

d) תירוץ

i) there is a special לימוד for חטאת

(1) (note that this לימוד isn't from the word כל)

(2) that היתר מצטרף לאיסור

ii) So נזיר and חטאת

(1) Count as

(a) שני כתובים הבאים כאחד

(b) ואין מלמדים

(2)

4) תוספות

a) קשיא

i) חטאת for "כל" דורש ר' עקיבא

(1) for another purpose as we said earlier

ii) so he would also be דורש "כל" for חמץ

(1) the same as ר' אליעזר

(2) to teach עירובו בלאו

(3) Which is the same as

(a) היתר מצטרף לאיסור

iii) So why don't we say that

(1) חמץ and נזיר are

(a) שני כתובים הבאים כאחד

5) מהרש"א, part 1

a) קשיא

i) we just said

(1) in the second תירוץ of תוספות on page 60

ii) that חטאת דורש ר' עקיבא

(1) Only where this is consistent with סברא

(a) As it is for חטאת

iii) And that he's not דורש "כל" for חמץ

b) תירוץ

i) you're right

ii) חטאת asks its קשיא here

- iii) only according to its first תירוץ on page 60
- iv) where דורש "כל" for חמץ is ר' עקיבא
- 6) גמרא דף מג:
- a) אמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן
    - i) כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור
    - ii) חוץ מנזיר
    - iii) דכתיב ב' משרת
  - b) זעירי אמר אף שאור בל תקטירו בהיתר מצטרף לאיסור
  - c) קשיא לזעירי
    - i) כמאן כר' אליעזר דדריש כל
    - ii) אי הכי לענין חמץ בפסח נמי
  - d) The גמרא asks this קשיא
    - i) Only for זעירי
    - ii) And not for ר' יוחנן
    - iii) Because דורש "כל" ר' יוחנן isn't
- 7) גמרא דף מד:
- a) ר' יוחנן
    - i) נזיר from היתר מצטרף לאיסור who derives
  - b) ר' עקיבא of שטה follows the
- 8) מהרש"א, Part 2
- a) Two קשיות
    - i) First קשיא
      - (1) Go back to the first תירוץ of תוספות on page 60
      - (2) For this תירוץ
        - (a) ר' אליעזר would agree with ר' עקיבא
        - (b) עירובו בלאו that חמץ for כל teaches that
          - (i) which means that for חמץ
          - (ii) היתר מצטרף לאיסור
      - (3) Since ר' יוחנן follows ר' עקיבא
        - (a) ר' יוחנן that It's logical
          - (i) ר' עקיבא would also agree with
          - (b) עירובו בלאו that חמץ for כל teaches that
            - (i) which means that for חמץ

- (ii) היתר מצטרף לאיסור
- (4) So why doesn't the גמרא ask
  - (a) That for ר' יוחנן as well as for זעירי
  - (b) We ought also to say
    - (i) היתר מצטרף לאיסור לענין פסח
- ii) קשיא Second
  - (1) Again, go back to the first תירוץ of תוספות on page 60
  - (2) For this תירוץ
    - (a) ר' אליעזר would agree with ר' עקיבא
    - (b) עירובו בלאו that חמץ teaches that כל for
      - (i) which means that for חמץ
      - (ii) היתר מצטרף לאיסור
  - (3) It's logical to assume
    - (a) that
      - (i) ר' עקיבא
        - 1. Is also דורש the כל for שאור
      - (ii) And that
        - 1. ר' עקיבא agrees with ר' יוחנן
  - (4) so why does the גמרא imply that
    - (a) זעירי disagrees with ר' יוחנן
    - (b) and holds that for שאור
      - (i) there is no
        - 1. היתר מצטרף לאיסור

רש"י ד"ה ורבנן דפליגי עלי'

משרת	חטאת	גיעולי נכרים	ב' כתובין הבאין כאחד
ר' עקיבא	היתר מצטרף לאיסור (טעם כעיקר גמר מגיעולי נכרים דלאו חידוש הוא)	היתר מצטרף לאיסור	אין חידוש ויליף מיני' טעם כעיקר לגבי היתר מצטרף לאיסור ב' כתובין באין כאחד
רבנן דר' עקיבא	טעם כעיקר (דלא גמר מגיעולי נכרים דחידוש הוא) ומכאן אתה דן לכל התורה	היתר מצטרף לאיסור (ולא גמר חולין מקדשים)	חידוש ליכא ב' כתובין
רבנן דכותח	היתר מצטרף לאיסור	היתר מצטרף לאיסור	חידוש לגבי היתר מצטרף לאיסור ב' כתובין באין כאחד

- 1) (רש"י as explained by גמרא)
  - a) Review the table for a summary of this סוגיא
  - b) Note that רבנן דכותח say there is no דין of
    - i) טעם כעיקר
- 2) גמרא דף מד:
  - a) קשיא
    - i) how does ר' עקיבא derive טעם כעיקר
- 3) מהרש"א
  - a) קשיא
    - i) why not say that ר' עקיבא agrees with רבנן דכותח
    - ii) that there is no דין of
      - (1) טעם כעיקר